

FĂGĂRĂȘENI ÎN CETATEA TEMNIȚĂ, 1950 – 1960

IOAN CIUPEA

Cluj – Napoca

FLORENTIN OLTEANU

Fundația Culturală „Negru Vodă” – Făgăraș

CITIZENS FROM FĂGĂRAȘ COUNTY IN THE DUNGEON FORTRESS, 1950 – 1960

ABSTRACT

In the mid – twentieth century, in the context of Romania Sovietisation, marked by a repressive political unprecedented expansion, becomes more and more a pressing problem of enlargement the prison camp system by finding spaces to ensure detention at a scale far more ample than allowing the accommodation capacity of the former prison units. Not by chance the Făgăraș fortress is listed between M.A.I. prisons.

Făgăraș prison was known as the prison that hosted between its walls, the former Personnel Safety Police, the Secret Intelligence Service and Section II of the General Staff.

The second largest category of prisoners in the Făgăraș fortress was represented by the arrested peasants in the nearby villages, brought for brief periods before sending them in front of the courts or released after several weeks or months by local Security.

Most of the farmers who have experienced Făgăraș fortress were imprisoned due to resistance to collectivization. Others were arrested for supporting fighters in the mountains and were to be sent to Security research organs or courts in order to pronounce jail sentences on various terms, most of them for failure to disclose/favouring or machination.

Cuvinte cheie: făgărașeni, Cetatea Făgărașului, închisoare, categorii de prizonieri.

Keywords: citizens from Făgăraș county, Făgăraș fortress, prison, category of prisoners.

Atunci când, între 6 – 10 iunie 1950, au fost inspectate 10 închisori militare din țară, la Făgăraș trimișii MFA și MAI constatau: *„Închisoarea Militară Centrală Făgăraș, se găsește în centrul orașului având împrejurul ei parcul public la o depărtare de 150 m, fiind despărțită de parc printr-o mlaștină ce înconjoară*

închisoarea. Localul are o capacitate de cazare normală pentru 800 deținuți în paturi individuale, iar maximum cu paturi suprapuse pentru 1500 deținuți. În închisoare la data de 7 iunie 1950 s-a găsit un efectiv de 101 deținuți condamnați de drept comun.

Localul este construit într-o fostă cetate cu ziduri groase de circa 2 – 3 m, compusă din subsol, parter și 2 etaje. În interior are 48 de camere mari și mici folosite ca dormitoare pentru deținuți. Închisoarea se pretează pentru a fi întrebuințată pentru un penitenciar cu pedepse mari, avându-se în vedere construcția închisorii, siguranța care o prezintă datorită zidului închisorii propriu-zise și a zidului exterior înalt de 10 – 15 m și gros de 3 – 4 m. Închisoarea prezintă singurul inconvenient că nu are celule și dezavantajul că de la etajul 2 se vede în parcul public ce se găsește la o distanță de 150 m. Închisoarea are la o distanță de 500 m un Regiment de Infanterie. Are instalație proprie de apă și canalizare în afară de aripa dreaptă. Încăperile care nu au instalație de apă din aripa dreaptă a închisorii se pot amenaja pentru ateliere de tâmplărie unde pot lucra circa 700 – 800 deținuți. Pavilionul administrativ este separat de închisoare prin zidul închisorii propriu-zise și face față unei bune administrații pentru 1500 deținuți”¹.

Constatările de mai sus au făcut ca să fie emisă propunerea trecerii Cetății Făgărașului între penitenciarele MAI. O lună mai târziu erau încheiate formalitățile de predare – primire, astfel că începând din 29 IX 1950 soseau de la Târgșor loturile de polițiști arestați în 27 VII 1948 și după. Detenția la Făgăraș a polițiștilor din vechea Siguranță și a ofițerilor serviciilor secrete a făcut ca acest spațiu al represiei comuniste să fie supranumit „Închisoarea polițiștilor”².

În primii ani de la înființare au fost deținuți în Cetate și localnici, dar aceștia s-au aflat, pentru scurte perioade, în secțiunea special destinată ca „depozit al Securității”, unii plecând spre alte aresturi sau temnițe – cei în legătură cu sprijinirea

¹ Documentele preluării de către MAI a Cetății Făgărașului la Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, *Fond Secretariat*, dos. 1/1956, vol. III, inventariat sub nr. 29, ff. 294 – 301.

² Este în curs de finalizare monografia închisorii din Cetate: Ioan Ciupea, Virgiliu Țărău, Florentin Olteanu, Andrea Dobeș, Robert Fürtös, Cosmin Budeancă, *Făgăraș. Închisoarea polițiștilor*.

luptătorilor din munți – alții, – în legătură cu rezistența la colectivizare – fiind eliberați.

Rezervarea unor spații din penitenciare pentru deținerea unor arestați aflați în curs de cercetare sau pe perioada de după pronunțarea sentințelor și până la dirijarea lor către închisorile de executare a pedepsei – atunci când nu se mai trecea pe la Jilava, ceea ce constituia regula –, reprezintă o practică cunoscută în sistemul penitenciar.

În cazul Făgărașului, unde arestul din sediul Securității locale, fosta vilă a doctorului Ioan Giurca, se reducea doar la încăperile din subsolul clădirii, arestările masive efectuate în oraș și în satele zonei au determinat ca pentru perioada cercetărilor preliminare să fie afectate spații de detenție pe măsura operațiunilor represive efectuate. Un asemenea moment a fost și acela de la mijlocul lunii noiembrie 1950, când s-a desfășurat o acțiune de amploare a Securității împotriva luptătorilor din rezistența armată făgărașeană și a susținătorilor acestora. Unul dintre cei arestați atunci, Ioan Victor Pică din Râușor, ne-a lăsat o sugestivă relatare asupra celor petrecute: *„La un moment dat mai toți flăcăii satelor erau cuprinși de beția plecării la pădure, de unde visau ca într-o bună zi să se întoarcă acasă, încărcăți de fapte mărețe. Doar un semn ar fi fost de ajuns și fiecare din aceștia i-ar fi urmat fără crâcnire pe partizani. Această nouă speranță răbufnită dintr-odată în sufletele oamenilor a dat frâu liber imaginației nestăvilite. Aproape toată suflarea românească de aici era convinsă că americanii trebuie să pice din moment în moment. (...) vara aceea a anului 1950 a aparținut partizanilor (...). Niciodată aceștia n-au fost mai tari, mai liberi și mai doriți de ceilalți ca atunci”*³.

Larga susținere a „partizanilor” în aproape toate satele făgărașene este consistent documentată și de volumele publicate de Ion Gavrilă – Ogoranu, conducătorul celor plecați în munți⁴, dar și de documente ale Securității. Un „plan

³ Ioan Victor Pică, *Libertatea are chipul lui Dumnezeu*, prefață de Mihai Sin, Ed. Arhipelag, Târgu – Mureș, 1993, p. 107, 134.

⁴ Ion Gavrilă – Ogoranu, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*, vol. I, II, IV, *passim*; Ion Gavrilă – Ogoranu, Lucia Baki Nicoară, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc. Rezistența anticomunistă în Munții Făgărașului*, vol. III, Ed. Marineasa, Timișoara, 1999, *passim*.

de acțiune ...”, în vederea depistării și lichidării „bandei Gavrilă Ioan”, din decembrie 1952, consemna: „Începând din anul 1948, membrii bandei în frunte cu Gavrilă Ioan au organizat și condus, în raza raionului Făgăraș, organizațiile subversive legionare «Vultanul» și «Grupul 72» care au fost depistate de organele noastre în cursul lunii mai 1950. Din aceste considerente și întrucât majoritatea membrilor bandei sunt originari din acea regiune, se apreciază că prezența bandei în regiune provoacă și întreține o stare de spirit nesănătoasă în rândul populației, ceea ce face ca în momentul de față această bandă să fie cea mai importantă de pe teritoriul nostru”⁵.

Un supraviețuitor al acelei epoci, săteanul Matei Roșca, din Râușor – a cărui fișă matricolă penală are cuprinsul „**Roșca I. Matei**, n. în 20 martie 1924 la Râușor, fiul lui Ioan și Rozalia, dom. Râușor, avere 1,23 ha, soția 1 ha, părinții 5 ha (6,23 ha), 7 clase, căsătorit Olimpia, arestat în 15 XI 1950, P. Or. Stalin (20 XII 1950), prevenit pt. uneltire, cond. de Trib. Mil. Sibiu (723/1951), la 5 ani corecțională și 10.000 lei amendă (100 zile/achitată amenda) pt. uneltire, Jilava (16 VIII 1951), Valea Neagră (22 VIII 1951), Poarta Albă (17 VIII 1951), elib. în 13 XI 1955” –, afirma într-un interviu publicat de un săptămânal local⁶ că după arestarea sa (16 XI 1950) a fost dus la sediul Securității din Făgăraș. „De acolo ne-au dus în Cetate, unde am stat 3 zile (în alt loc: o săptămână – n.n.). Am stat în turn, fără mâncare, în frig pt. că era iarnă. Eram 14 inși și ne-am culcat unul lângă altul ca să ne încălzim”. Revizitat, dl. Matei Roșca și-a reamintit mai multe detalii despre arestarea sa. Acestea sunt: „Au venit, m-au luat și pe mine. Trei securiști au venit prin grădină, doi prin uliță. Cum or intrat prin grădină, nu știu. Aveau mașină delea cum avea armata înainte. Și m-a luat pe mine, m-a dus la Marcu Vichente, l-a luat și pe Vichente. Pe mine m-a lăsat afară. Eu m-am gândit să fug, dar nu avea rost pentru că oricum mă prindea. L-a arestat pe Vichente, ne duce la Aron, îl ia și pe Aron și ne duce la securitate, la Giurca. Acolo era sublocotenentul Frățilă, din Șona. Ne-a

⁵ Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, „Bande, bandiți și eroi”. Grupurile de rezistență și Securitatea (1948 – 1968). Documente, coord. Florica Dobre, studiu introductiv de Florian Banu și Silviu B. Moldovan, Ed. Enciclopedică, București, 2003, p. 168.

⁶ Bună Ziua Făgăraș, nr. 567/26 VI – 2 VII 2007, p. 4.

luat cureaua, batista, ne-a luat tot și ne-a băgat în beci, jos. Acolo era cineva din Făgăraș, se trage el din Pojorta.

- În care beci ?

- Cum intrai aici în față, coborai pe niște trepte și ne-o băgat în beci acolo. Acolo era locotenent Zăgan. Acest Zăgan l-a omorât pe Marcel Cornea, pe băiatul farmacistului, l-a împușcat pe geam. Ei dormeau și l-a împușcat pe geam. În beci erau acolo tatăl lui Moldovan din Lisa. A fost condamnat la 40 de ani dar a făcut doar 15 – 16 ani. Acolo era și Șuler, cel care a murit. L-a arestat la el în casă, și l-a adus la securitate în cămașă și în izmene. Îmi amintesc și de Hașu, bătrânul din Netotu. În beci acolo ne-au ținut vreo trei zile, apoi ne-au scos afară și ne-a dus într-o alee și ne-a tot zis că ne împușcă. Ne-am trezit că ne duce în Cetate. Acolo erau arestați criminalii de război. Director era Lazăr. Pe noi ne-a dus, și ne-a văzut comandantul care ne-a spus că suntem partizani, dar noi nu eram. Ne-a dus într-o cameră unde ne-a ținut două zile fără mâncare, după care ne-a adus un lighean cu niște terci.

- În ce turn ați fost duși ?

- Ăla unde e biserica, acolo unde te suiai sus și pe stânga, era o cameră mare. Se vedea de acolo vila Giurca. De pe geam se vedea securitatea. Era o cameră mare, cu podine. Eram 16 inși acolo. Din Toderița, din Făgăraș, din Râușor și alții pe care nu-i știu. Din Făgăraș au fost Muntenii (Munteanu Iosif, Gheorghe și Ion). Munteanu Ion – mecanic. Munteanu Iosif și Munteanu Gheorghe – agricultor.

- Cine au fost aceștia ?

- Păi nu știți, a fost crâșma lui Munteanu de la gară, a lui Iosif. Și lângă el era Gheorghe, agricultor. Și Ion era mecanic și avea casă acolo când te duci la hingheri. Din Toderița a fost Vasile Balaban cu tatăl lui Ilie Balaban și cumnatul care îl chema tot Balaban. Din Râușor a fost Comșulea Aron, Marcu Vichente și cu mine. Eu aveam servicii în combinat, și în ziua în care m-a arestat eram liber. Și eram într-un șorț, și așa m-a luat. Și am pus șorțul pe jos, și așa am stat 5 – 6 inși pe șorț, lipiți, ne tot întorceam de pe o parte pe alta că ne înghețau oasele. Așa am stat 2 zile. A treia zi i-au scos pe ceilalți și i-au dus. Din cei 14 inși, numai eu am rămas. Au venit și după mine, m-au dus jos într-o cameră cum intri în cetate, e o ușă pe

dreapta jos, m-a băgat acolo. Am stat acolo o zi, și după aceea, pe seară ne-au dus sub poartă cu cătușele la mâini, la spate, ne-a pus cu capul la perete pe toți. Era și Halmaghi din Veneția, un doctor, Cornea Maria, învățătoare din Ileni și Juncu Iacob. Și, cum mă durea mâinile am zis "Tovarășe, prea tare mă dor mâinile de la cătușe". Și mi-a băgat un pumn cum stam cu capul pe perete, și pe o parte și pe alta, și m-a umplut de sânge că de ce i-am zis tovarășe și nu domnule, că eu nu eram tovarășul lui, că sunt bandit. După aceea m-a dezlegat și m-a pus să strâng sângele de pe jos, apoi m-a legat și ne-a băgat într-o dubă și acolo ne-a dus în Brașov, Orașul Stalin. Maria Cornea nu era legată la mâini cu cătușele. Și am rugat-o să-mi ridice pălăria de pe ochi.

(...).

- Mai știți și alți oameni care au fost în cetate ?

- Păi Dușa Dumitru, și el a murit.

Ne-am dus la securitate și de acolo am luat ceva și am mers la Brașov, noaptea”⁷.

În afară de grupul evocat mai sus de dl. Roșca Matei, care a stat în aceeași încăpere din Cetate, tot atunci au fost aduși și alții, dar care, la solicitarea Securității, trebuiau să fie izolați. Iată documentele:

- „Serviciul Județean de Securitate Făgăraș/nr. 22.491, din 15 noiembrie 1950.

*Către Penitenciarul Central Făgăraș,
vă rugăm să binevoiți a încarcera în Penitenciarul dvs. pe următorii deținuți care vor sta la dispoziția noastră:*

- 1. Sucaciu Traian (Mândra – n.n.).*
- 2. Dragoș Gheorghe (Toderița/Râșor ?).*
- 3. Socol Valer (Berivoi).*
- 4. Dușa Dumitru (Toderița).*
- 5. Pică Nicolae (Râșor).*
- 6. Zarea (Zară) Ilie (Mândra).*

⁷ Interviu în Arhiva Fundației Culturale „Negru Vodă”, Făgăraș.

7. *Balaș* (Balea/Bălan ?) *Ioan*.
8. *Norel* (Noară) *Ioan* (Părau ?).
9. *Gubernat C. Rusalim* (Comăna de Jos).
10. *Juncu Iacob* (Râuşor).
11. *Comşa Constantin* (Cincu).
12. *Gubernat D. Rusalim* (Comăna de Jos).

Menţionăm că este absolut necesar ca aceşti deţinuţi să fie ȳinuţi izolaţi excluzându-se orice fel de posibilitate de a avea vreo legătură unul cu altul.

Cpt. de Securitate

Lt. maj. de Securitate

Teodosiu Ion

Alexandrescu Stelian”.

- Copie la adresa Serviciului de Securitate Făgăraş nr. 22.580, din noiembrie 1950, înregistrat la Penitenciarul Central Făgăraş sub nr. 403/950:

„Către

Penitenciarul Central Făgăraş.

Înaintăm odată cu prezenta pe numiȳii:

1. *Chichernea Ion* (Toderiȳa).
2. *Gavrilaş Gavrilă.*
3. *Halmaghi Emil* (Comăna de Jos).
4. *Socol Valer.*
5. *Balaş Ion.*
6. *Comşa Constantin.*
7. *Anghel Constantin.*

Pentru a fi ȳinuţi la dispoziȳia acestui serviciu”.

- Copie la adresa Serviciului Judeȳean de Securitate Făgăraş nr. 781 din 20 noiembrie 1950, înregistrată la Penitenciarul Central sub nr. 404/950:

“Către

Penitenciarul Central Făgăraş.

Vă rugăm a ne restitui pe numiȳii:

1. *Anghel Constantin.*

2. *Halmeghe (Halmaghi) Emil.*
3. *Comșea Constantin.*
4. *Gavrilaș Gavrilă.*
5. *Ghichernea (Chichernea) Ion*⁸.

Un alt capitol al acțiunii represive a regimului, dureros resimțit de lumea satelor, a fost acela al „transformării socialiste a agriculturii”. Documentele instituțiilor regimului chemate să contribuie prin măsuri represive la transpunerea în practică a directivelor stabilite de PMR surprind starea de lucruri din satele ținutului. Astfel, în mai 1950, Miliția Făgăraș raporta: „Starea de spirit este neliniștită în prezent, în vederea înscrierii în Gospodăria Agricolă Colectivă, pe care nu le vor nici într-un caz, adică sunt contra înființării G. A. C., care îi face să nu se prezinte la adunări (...). Miliția Voila: „Din verificările făcute pe teren toți mijlocașii sunt contra regimului și contra colectivului, nedorind să se înscrie în G. A. C., nu vin la ședințe când sunt chemați (...). August 1950: „În com. Ileni, o parte din locuitori au dispărut de la domiciliu, pentru motivul că nu vor să se înscrie în G. A. C.”⁹.

Între zidurile temniței din Cetate au ajuns mulți făgărașeni potrivnici colectivizării.

Cazul înstăritului țăran din Hârseni, Iosif Herseni, decedat în Cetatea Făgărașului, este relativ bine documentat.

Actul de moarte (Oficiul Stării Civile, Primăria Făgăraș): „**Herseni I. Iosif**, n. în 4 octombrie 1881 la Hârseni, raion Făgăraș, reg. Stalin (jud. Brașov – n.n.), fiul lui Iosif și Ana, dom. Hârseni, agricultor/gospodărie proprie, 4 clase de liceu, căsătorit, decedat în 11 noiembrie 1952, ora 9; 71 ani; Cauza decesului: **Epilepsie; Astm cardiac** (s.n.; și în continuare); *Declarantul morții: Szabo Francisc*”.

Fruntaș al satului Hârseni, Iosif Herseni a fost absolvent de liceu în Făgăraș (probabil “Radu Negru”). Căsătorit cu Maria Roșca (din Ohaba, Făgăraș), au avut trei copii: Emilia, Maria și Aurel. Acesta din urmă a fost arestat și ținut în Cetatea Făgărașului pe timpul anchetei – oamenii nu mai știu cât a durat aceasta – , după care a fost dus la Canal și alte închisori, de unde s-a întors în 1964. A fost arestat și

⁸ Arhiva CNSAS, Fond D, dos. 10.316, vol. 89, ff. 11, 17, 18, 267.

⁹ I. Gavrilaș – Ogoranu, vol. IV, pp. 32 – 33.

deținut, 2 – 3 luni, în Cetate și Ilarie Herseni, fratele lui, “pentru că îi ura pe comuniști”, “pentru că-i înjura”, “pentru că era fratele chiaburului”. Iosif Herseni (poreclit Iojiță) a posedat: circa 20 – 25 ha teren arabil, fânață și pădure, 200 de oi, 2 mașini de treierat și 2 tractoare, mașini de cosit și secerat cu tracțiune animală. A fost director al Băncii Populare din sat, în casele lui se afla Oficiul Poștal al cărui șef a fost de fapt. A fost acționar la un cinematograf din București. Avea două slugi (în permanență) și-și lucra pământul cu zilieri. A ajutat multă lume. Au existat și opinii mai puțin favorabile: “om aspru”, “distant”, “arogant”, “al dracului”. A fost persecutat de regimul comunist, de fapt prin cei pe care îi ajutase și care au ajuns la putere în sat. I s-a confiscat averea, inclusiv casa, fiind nevoit să locuiască pe unde se nimerea. S-a îmbolnăvit de inimă. A fost arestat, judecat și condamnat pentru că a fost chiabur etc. și întemnițat în Cetate unde a și murit. Într-o dimineață sunt scoși toți deținuții pe culoare și dezbrăcați la piele. Sunt puși să-și aranjeze efectele la picioare. Deținutul de lângă el – un tânăr – a spus: “Gata, ăștia ne împușcă acum”. În acel moment a făcut infarct și a murit. A fost îngropat “la comun”.¹⁰.

Câteva documente sunt pe deplin edificatoare:

I. „Sfatul Popular al Comunei Hârseni/Raionul Făgăraș.

Referat

Asupra chiaburului Herseni Iosif din comuna Hârseni, Raionul Făgăraș de loc, care a fost chemat personal de tov. Tăulea Andrei Președintele sfatului popular al comunei Herseni în ziua de 21 aprilie 1952, unde s-a pus în vedere a respecta întocmai planul de însămânțări.

Acest chiabur i-au răspuns cu indiferență că va face această problemă. Tov Președinte urmărind de aproape felul cum respectă dispoziția dată de Sfat, în seara zilei de 21 Aprilie 1952 după cele cercetate personal, au ajuns la concluzia că acest chiabur au sabotat pe față campania de însămânțări. Chemându-l din nou în dimineața zilei de 22 Aprilie 1952 în localul Sfatului Popular pentru a-l întreba de ce nu vrea să respecte planul de cultură, fiind de față în localul Sfatului Tov.

¹⁰ Informații de la prof. Cornel Teulea, Făgăraș; „Iojiță, vestit oier, om în vârstă, ne-a sprijinit la munte cu alimente” (I. Gavrilă – Ogoranu, Lucia Baki, *op. cit.*, p. 240).

Președinte Tăulea Andrei și tov. Tempea Gheorghe, Delegatul Raionului de Partid chiaburul a răspuns în felul următor:

Că să-l mai lase în pace cu atâtea dispoziții că știe el să lucreze fără să-l mai bată nimenea la cap manifestându-se cu dujmănie spunând că pe timpuri când el era la conducere nu le făcea la țărani atâtea cât le face azi [cei] care sunt la conducere. „ASUPRIRE” cu un cuvânt care ar fi vrut să spună că azi sunt la conducere toți golanii și țiganii în continuare întrebându-l Tov. Președinte de ce nu și-au predat cota de lapte și carne pe trimestrul I 1952 el a răspuns că să-l mai lase în pace cu astfel de probleme că tot mereu a dat. Cu aceste cuvinte au plecat din localul Sfatului ne mai vrând să mai stea de vorbă cu Tov. Președinte și cu Tov. Tempea Gheorghe de la Raionul de Partid. Tov. Președinte văzând aceste manifestări au anunțat Miliția pentru a-l aduce la Sfatul Popular și a cerceta amănunțit pentru a vedea de ce nu vrea să respecte directivele date de Sfatul Popular.

Mergând Miliția la el acasă l-au găsit ascuns în șopru în otavă. După cele cercetate de miliție și de sfat au ajuns la concluzia că acest chiabur a sabotat pe față bunul mers al campaniei de însămânțare nerespectând și personal planul de cultură semănând și ovăz în detrimentul cartofilor. La fel după cele constatate influența acestui chiabur s-a răsfărânt și asupra altor țărani săraci și mijlocași din comuna Hârseni neieșind la însămânțări.

Propunem organelor în drept pt. a încadra acest bandit ca sabotor asupra campaniei de însămânțări, la fel asupra nepredării cotelor la timp și asupra cuvintelor dujmănoase față de regimul de Democrație Populară.

Președintele Sfatului Popular

Delegatul Raionului de PMR

Tăulea Andrei

Tempea Gheorghe”.

II. „Referat asupra chiaburului decedat Herseni Iosif, din com. Hârseni, satul Hârseni, nr. 100.

Comisia luând în discuție și analizând situația materială a susnumitului a constatat următoarele:

Susnumitul a deținut până în anul 1953, 24 ha de pământ. A mai deținut ca proprietate 2 batoze de treier, 2 tractoare, un cazan de țuică cu capacitatea de 100 l. și a fost asociat la moară. În această perioadă când a fost și cel mai mare asociat al băncii Hârsene („Hârsereana” – n.n.) și președinte al ei, a exploatat și muncă salariată, având un servitor angajat. Susnumitul Herseni Iosif este decedat din anul 1952. Fiul susnumitului, Herseni Aurel, în anul 1953 a predat toată suprafața de pământ Statului prin decr. 308. În prezent, Herseni Aurel, fiul susnumitului, deține ca mijloace de exploatare, una batoză, 2 tractoare, un cazan de fiert țuică și este asociat la moară. Comisia propune Comandamentului Raional, ca susnumitul chiabur decedat Herseni Iosif, să fie scos din categoria chiaburilor, iar fiul acestuia, Herseni Aurel, care deține actual aceste mijloace de exploatare, rămase ca moștenire, să fie încadrat în categoria chiaburilor. Hârseni, 29 XI 1954, Președinte/Instructor Raional”.

III. „Către Sfatul Popular Raional/Secția Financiară Făgăraș,

Subsemnatul Herseni I. Aurel, locuitor din com. Hârseni, Raionul Făgăraș, în legătură cu taxa de succesiune, vă înaintez următorul

Apel

Cu dosarul nr. 134, din 1944, sînt pus cu o taxă de succesiune în valoare de 1524 lei, plus majorări în valoare de 2160 lei pe motiv că nu am declarat în termen.

În legătură cu cele de mai sus menționez că moartea tatălui meu nici azi nu ne este comunicată de penitenciarul Făgăraș unde a murit și nici de către Sfatul Popular comunal. Încă de când trăia tatăl meu, cu adresa nr. 1055, din 6 iulie 1952, a Sfat. Popular Comunal Hârseni locuința a fost părăsită și, pe baza adresei de mai sus, a rămas la dispoziția Sfatului Popular Comunal. Eu nu locuiesc în această gospodărie, ea fiind folosită de Sfatul Popular Comunal. N-am știut că nu este naționalizată sau în ce situație este. După întoarcerea mea din Colonia de Muncă „Cernavodă”, după multe cercetări am aflat abia în anul 1954 că în adevăr tatăl meu este mort, găsindu-l înregistrat la Sfatul Popular al orașului Făgăraș și nu în Hârseni cum se menționează în P. V. Imediat după această dată am fost chemat de

către Notariatul de Stat Făgăraș pentru succesiune, când au venit și cele două surori ale mele.

Față de cele de mai sus nu am ce să declar întrucât nu știam nici de moartea tatălui meu și nici situația averii, întrucât casele au fost luate de Sfatul Popular. Procesul verbal de impunere al taxelor succesoriale l-am primit pe data de 14 august 1955 întrucât subsemnatul sînt angajat la „Fructexport” Sibiu.

În consecință, vă rog să dispuneți cercetarea amănunțită a acestei situații și să nu fiu impus cu majorare, urmând să achit succesiunea, deși eu nu locuiesc și nici nu folosesc nimic.

Trăiască lupta pt. Pace”. Semnătura ¹¹.

Și în cea de a doua etapă a colectivizării agriculturii, parcursă de asemenea pe fondul unor aspre măsuri represive, Cetatea avea să primească alți făgărășeni opozanți ai politicii regimului. Iată mărturia lui Gheorghe Doboliță, sătean din același Hârseni, despre tatăl său: „**Doboliță Zenovie**, născut în 15 ianuarie 1915, decedat în 1989, agricultor, fost primar în comună. A fost închis pentru că atunci când s-a făcut întovărășirea în satul Hârseni 1957 nu a vrut să intre în întovărășire, dar a fost obligat să facă schimb de teren agricol, pentru el nefavorabil. I s-a luat un teren foarte roditor în luncă și în schimbul lui, a primit un teren departe de sat, sărăcăcios, nelucrat. De aceea el nu a fost de acord cu acest schimb de terenuri și

¹¹ Documentele I – III se află în Arhiva Primăriei Hârseni; „**Herseni I. Aurel**, n. în 13 dec. 1915 la Hârseni, Făgăraș, fiul lui Iosif și Maria, dom. Hârseni nr. 100, chiabur, avere: 18,41 ha/4,72 ha cedat statului prin HCM nr. 308 din 1952, un tractor, ½ moară, care nu funcționează din 1940 fiind uzată, cās., internat pt. 12 luni în Unitate de Muncă, din 19 II 52, D. 131/52, A lansat diferite zvonuri în legătură cu Reforma Bănească, Galeșu/matr. 9837. Elib. în 20 II 1953” (Fișa Matricolă Penală; Arhiva Primăriei Hârseni, Dos. XVI/75; Arhiva Primăriei Făgăraș, Evidență a foștilor chiaburi, 1952 – 54); H. A., fiu al lui Iosif Herseni (mort în Cetatea Făgărașului la 11 noiembrie 1952), a fost și el deținut pentru scurt timp în Cetate (informație de la dl Ioan Bălan, Făgăraș); **Herseni I. Ilarie**, 65 ani, dom. Hârseni nr. 170, 15,64 ha, asociat moară/moara nu funcționează fiind părăsită din 1940, chiabur, a făcut politică liberală, manifestându-se dușmănos chiar pe față, a exploatat țărâniea muncitoare. Are un copil la Fca Nitramonia, 1 copil la Bancă în Moldova, 1 copil la Buc. în fabrică, a avut dușmănie întotdeauna pe regim. A fost arestat pt. cote. (Arhiva Primăriei Hârseni, Dos. XVI/75; Arhiva Primăriei Făgăraș, Evidență a foștilor chiaburi, 1952 – 54); H. I., frate al lui Iosif Herseni, a fost închis două – trei luni în Cetate (informație de la prof. Cornel Teulea, Făgăraș).

tot timpul își arăta nemulțumirea față de cei din întovărășire. El era nemulțumit și pentru că trebuia să achite cotele care erau foarte mari, el fiind considerat chiabur. O parte din cei din întovărășire, ca să scape de el, l-au pârât că a fost legionar și este contra partidului. De menționat că nu a fost legionar. Ca urmare a denunțului, a fost arestat în 9 septembrie 1959. În ziua de 9 septembrie ne-am trezit dimineața la ora 5 și când să mergem în câmp, la poartă au apărut două mașini de securitate IMS. Soldații au umplut curtea și au intrat peste noi în casă și s-au adresat tatălui meu "Unde este pistolul, banditule". L-au luat pe tata și l-a băgat în casă în față. I-au zis lui mama să îi pregătească haine și mâncare și i-au zis lui mama "Pupă-l că mai mult nu-l mai vezi". Pe el l-au trântit din pat jos și au început să caute prin casă pistolul. L-au luat, și mai mult nu am știut. După două săptămâni a venit un căpitan Roșca și ne-a făcut sechestrul pentru tot. Au sechestrat caii, avere ... și ne-au spus că nu avem voie să ne atingem de nimic. Pe urmă nu am știut de tata nimica, numai din auzite că l-au dus la Cetate în Făgăraș, din Cetate a fost dus la Brașov la Cetățuie, apoi la închisoarea Codlea. În Cetatea Făgăraș a stat trei săptămâni. Apoi a fost mutat la Cetate în Brașov unde a fost anchetat permanent, după care a fost dus la Codlea unde a fost închis într-o celulă alături de vreo 9 preoți și cu un țăran din Târnăveni (...)”¹².

Mai reținem doar informațiile privitoare la doi săteni din Ileni, Cornea Ioan, care a plecat din Cetate cu cererea de înscriere în gospodăria colectivă gata formulată și Corșatea Octavian, care a păstrat pentru restul vieții cicatricele de la degetele strivite la tocul ușii¹³.

În vara anului 1952, Securitatea a efectuat două operațiuni de mare amploare, la nivelul întregii țări, de arestare în vederea internării în Colonii de Muncă a unor foști legionari și polițiști (17/18 VII 1952) și a foștilor fruntași locali ai partidelor politice (15/16 VIII 1952). Instrucțiunile în detaliu privitoare la

¹² Interviu în Arhiva Fundației Culturale „Negru Vodă”, Făgăraș; „**Doboliță Z. Zenobie**, n. în 21 ian. 1915 la Hârseni, Făgăraș, fiul lui Zenobie și Victoria, dom. Hârseni, str. Mare 187, agric., 3,81 ha/mijl., 6 clase, căs. Maria Comăniță 2 copii (arestat în 9 IX 1959, Făgăraș, Brașov), Codlea (6 X 1959), prevenit pt. uneltire, ridicat Reg. MAI Stalin (5 I 1960)” (Fișa Matricolă Penală).

¹³ Informații de la ing. Virgil Cornea, Făgăraș, Maria Corșatea, Ileni.

desfășurarea arestărilor prevedeau și punctul: „*Regiunile (MAI – n.n.) care nu au aresturi încăpătoare, vor lua măsuri de cazare a o parte din reținuți în penitenciarele locale asigurându-se izolarea lor*”¹⁴.

După informații de la foști arestați sau urmași ai acestora, lucrurile s-au petrecut aidoma instrucțiunilor și la Făgăraș. Fără ca detenția din Cetate să fi fost înregistrată pe fișele matricole penale, știm că arestații în cursul ambelor operațiuni au fost reținuți aici pentru câteva săptămâni/luni, după care au luat, majoritatea, drumul Canalului.

În 18/19 VII 1952, era arestat preotul:

Cocan V. Octavian, n. în 6 feb. 1912 la Sâmbăta de Sus, Făgăraș, fiul lui Vasile și Haritina, dom. Făgăraș, preot ort., fără avere/mijl., Teologia, căs., arestat în 18/19 VII 1952, P. Făgăraș, internat 24 luni Colonie de Muncă, Decizia 678/1952, V. Neagră/matr. 17377, Borzești (29 VIII 1953), predat Reg. MAI Stalin (3 III 1954) (Fișă Matricolă Penală – în continuare FMP); „*Cocan Octavian, dus 16 luni la Canal*” (Ionițoiu C, p. 168, Roske, p. 501); „*Cocan Octavian, preot ortodox din Făgăraș, închis la Penitenciarul din Cetate*” (inf. Maria Popovici și Ioan Bălan, Făgăraș).

Arestat în 15/16 VIII 1952 a fost și avocatul făgărășan:

Popa Aldi N. Ioan, n. în 27 sept. 1905 la Comăna de Jos, jud. Brașov, dom. Făgăraș, str. T. Vladimirescu 14, fiul lui Niculaie și Rafira, dr. în Drept al Univ. din Cluj, căs. Victoria Fătu (învățătoare, orig. din Șinca Veche), 2 copii, membru al PNC (1938), avocat în Șercaia și Făgăraș, a fost deținut în Cetate circa 6 săpt. pt. cercetări, aug.-sept. 1952 (FMP). Reputat avocat în Baroul Făgăraș, activ până în 1973, a decedat în 26 martie 1994 (inf. de la fiica fostului deținut, matematician Ileana Popa Aldi, București).

Dar nu numai localnici din aceste două loturi au fost deținuți în Cetate, ci și alții. Mărturia d-lui avocat Olteanu Aurel, din Cluj – Napoca, dezvăluie câteva nume dintre arestații aparținând celui de al doilea val de arestări amintit, ridicați de la Blaj

¹⁴ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente. 1949 – 1989*, studiu introd. de Dennis Deletant, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 238, nota 354.

și Mediaș, care în drumul spre lagărele de muncă s-au aflat pentru câteva luni „*într-o sală boltită*” din Cetate.

Între aceștia și fostul prefect liberal de Târnava Mică, profesorul blăjean:

Ghizdavu Gh. Simion, n. în 26 octombrie 1894 la Ileni, Făgăraș, fiul lui Gheorghe și Ana, dom. Blaj, str. Ana Pauker 7, pensionar/profesor, avere: 8 ha (în trecut: 19 ha și 2 case cu 10 cam.), orig. soc.: mijlocași, căs. 1 băiat, președ. org. jud. Târnava Mică PNL Brătianu, propus pt. internare 2 ani în Unitate de Muncă, cf. ord. 100 Cabinet/50, **dușman al clasei muncitoare, are manifestări naționaliste, întreține legături cu elemente devotate fostei mitropolii greco – catolice din Blaj**, 13 IV 50, **Se încadrează după terminarea cursurilor, aprobat 14 luni**, arestat în 15/16 VIII 1952, internat pt. 60 de luni în Colonie de Muncă, PV 8/1952, din 16 VIII 1952, Făgăraș, Capu Midia, Poarta Albă (26 IX 1953), elib. în 10 V 1954, de Comisia Centrală MAI, **fără dosar** (FMP; ACNSAS, *Fond D. 011647*, f. 2/4; informații de la prof. univ. Iustin Ghizdavu și avocat Aurel Olteanu, Cluj – Napoca).

O enumerare a altor nume cunoscute până acum, în afara celor deja amintite, a unora dintre cei care au „trecut” prin Cetate, documentată de fișe matricole penale și de memorialistică, apare ca elocventă pentru ilustrarea acestui rost conferit în epocă monumentului medieval:

Adămoiu M. Iacob, Sâmbăta de Sus (15/16 VIII 1952), Albu Gh. Ieronim, Crihalma (30 IV 1952), Aldeailie Gh. Gheorghe, Netotu (azi Gura Văii) (26/30 III 1953), Andreiaș I. Ilie, Hârseni (17 III 1952), Bălan Toader, Hârseni (1951), Bărbat Gh. Gheorghe, Șercăița (18/19 VII 1952), Bărdaș I. Ilarie, Râușor (25 II 1951 – 23 VII 1951), Bârsan Gh. Victor, Sâmbăta de Sus (17/19 X 1951), Băț I. Luca, Veneția de Jos (16 VIII 1952), Boantă Gheorghe, Făgăraș, Bogdan N. Vasile, Arpașu de Jos (18/19 VII 1952), Boieru Gh. Ioan, Grid (1951), Borzea I. Ananie Traian, Viștea de Jos (18/19 VII 1952), Brosin I. Ilie, Bucium (18/19 VII 1952), Brudea Gh. Gheorghe, Șoarș (18/19 VII 1952), Bucur Gh. Laurian, Arpașu de Jos (18/19 VII 1952), Bucurenciu Cristina, Streza – Cârțișoara (24 III 1951), Căbuz I. Gheorghe, Voivodenii Mici (17 IV 1952), Căldărariu I. Vasile, Făgăraș (16 VIII 1952), Călin I. Mihai, Șona (18/19 VII 1952), Călin I. Vasile, Felmer (18 X 1958), Cerbu L. Andrei, Părău (5 XII 1950 – 28 I 1951), Cerbu L. Ioan, Părău (16 X 1951), Cocan Dumitru și

Cocan Reghina, Mărgineni (1951), Cocan Octavian, Sâmbăta de Sus (16 VIII 1952), Cocoradă V. Gheorghe, Boholț/Calbor (18/19 VII 1952), Cocoradă V. Vasile, Boholț (1 III 1960), Comșa I. Constantin, Cincu (15 XI 1950), Comșa I. Lazăr, Mândra (18/19 VII 1952), Comșa E. Nicolae, Sâmbăta de Sus (24 IV – 12 V 1951), Cristian Aurel, Netotu (Gura Văii) (26/30 III 1953), Cristian D. Ioan, Netotu (26/30 III 1953), Cristian Nicolae, Netotu (26/30 III 1953), Cornea Dumitru, Ileni (29 XII 1950, executat în 27 septembrie 1952), Corșatea Iacob, Corșatea Ilie (1951), Corșatea Ion/Cocoș, Corșatea Loghin (16 VIII 1952 ?), Corșatea Octavian, Ileni, Doboliță Gheorghe, Hârseni, Dobrea D. Spiridon și Dobrea S. Dumitru, tată și fiu din Sâmbăta de Sus (24 V – 12 VII 1951), Dobrilă N. Gheorghe, Arpașu de Sus (15/16 VIII 1952), Dobrilă I. Ioan, Arpașu de Sus (18/19 VII 1952), Drăghici V. Gheorghe, Lisa (18/19 VII 1952), Florea P. Gheorghe, Sâmbăta de Sus (24 V – 12 VII 1951), Gavrilă A. Alexandru, Lisa (25/26 II 1951), Gavrilă I. Ion, Cincu (29 XII 1950), Ghețea N. Vasile, Arpașu de Sus (18/19 VII 1952), Ghindea Zaharia, Crihalma (1953), Gușeilă N. Nicolae, Făgăraș (24 V – 18 VI 1951), Halmaghi Gh. Emil, Veneția de Jos (18 XI 1950), Halmaghi I. Ioan, Arpașu de Sus (25 VI 1957), Han P. Toader, Netotu (4 IV 1957), Han V. Victor, Netotu (4 IV 1957), Iarca Gh. Octavian, Hârseni (18/19 VII 1952), Iaru A. Ion, Netotu (26/30 III 1957), Iaru Al. Traian, Netotu (26/30 III 1957), Idomir N. Gheorghe, Ohaba (18/19 VII 1952), Idomir Gh. Ștefan, Ohaba (25 II – 17 V 1951), Ilina Gh. Eufrosina, Găinari (23 III 1951), Ferninghel E. Eduard, Făgăraș (24 V – 18 VI 1951), Ilina Ioan, Găinari (23 III 1951), Judele Gheorghe, Judele Paraschiva, Mărgineni, Manciualea M. Rusalim, Părău/Victoria (4 IV 1957), Măețiu N. Vichente, Feldioara (mort în Cetate, 20 III 1959), Mățău I. Victor, Perșani (1 III 1960), Mândrea I. Titus, Sâmbăta de Sus/Zărnești (23 III – 12 VII 1951), Metea I. Gheorghe, Ileni (1956), Milea S. Valeriu, Ileni (29 XII 1950), Moga Gh. Sofron, Voivodenii Mari (18/19 VII 1952), Moianu Gh. Vasile, Jibert (29 XII 1950 – 17 I 1951), Munteanu I. Gheorghe, Lisa (26/30 III 1953), Neagu N. Gheorghe, Sâmbăta de Sus (24 V – 18 VII 1951/3/4 III 1953), Neamțu I. Iulian, Făgăraș (29 IV 1951), Oană Serafim (15/16 VIII 1952), Oprea I. Crăciun, Șercaia (18/19 VII 1952), Opriș D. Dumitru, Hurez (XI 1951), Pasencu S. Dumitru, Soroca/Ucea de Sus (18/19 VII 1952), Pop Achim, Boholț

(15/16 VIII 1952), Pop V. Valeriu, Sebeș (18/19 VII 1952), Pop Zahiu, Râușor (XI 1950), Popa Aldi N. Ioan, Făgăraș (15/16 VIII 1952), Popa I. Nicolae, Netotu (26/30 III 1953), Poparad Gh. Ioan, Drăguș (18/19 VII 1952), Ramba D. Gheorghe, Voivodenii Mici (7 IV 1952), Ramba I. Gheorghe, Voivodeni (18/19 VII 1952), Răduleț O. Victor, Berivooi Mari (18 X 1951), Rânea V. Andrei, Hârseni (18/19 VII 1952), Rânea Emilian, Copăcel, Roșca Gh. Gheorghe, Copăcel (1951), Sasu I. Dănilă, Hurez (15/16 VIII 1952), Scârneci Gh. Dumitru, Șoarș (18/19 VII 1952), Scârneci F. Gheorghe, Jibert (1951), Schmidt I. Ghizela, Făgăraș (1958), Schneider H. Eugen, Cincu (12 XII 1950 – 11 XII 1951), Silaghi V. Nicolae, Arpașu de Jos (18/19 VII 1952), Socaciu I. Traian, Mândra (15 XI 1950), Socaciu – Taflan Maria, Mândra, Socol Valer, Berivooi (15 XI 1950), Sofonea D. Axente, Drăguș (28 VII 1951), Stanciu I. Pompiliu, Viștea de Jos (18/19 VII 1952), Strâmbu I. Aurel, Șinca Veche (24 IV 1958), Strâmbu I. Coriolan, Făgăraș (15/16 VIII 1952), Streșină Alexandru, Șercaia (30 V 1952), Streza N. Ioan, Copăcel (3 VII 1952), Taflan T. Vasile, Mândra/Șercaia (XI 1950), Toader I. Ioan, Galați (18/19 VII 1952), Trâmbițaș I. Ioan, Netotu (26/30 III 1953), Tretiu Pavel, Șinca Nouă (18/19 VII 1952), Țepuș I. Iosif, Ohaba (26/29 II 1960), Țețu D. Ioan, Hurez (XI – XII 1951), Urs Ioan, Urs Maria, Mărgineni, Vanga Gheorghe, chiabur, Hurez, Vanga Traian, chiabur, Hurez (25 III 1951 – 27 VII 1951), Vijoli Ioan, Făgăraș, avocat (15/16 VIII 1952), Vintilă Gheorghe, Hălmeag (18/19 VII 1952), Vlad Valer, Toderița (15 XI 1950), Vulcu Vasile, Viștea de Sus (18/19 VII 1952), Ziriacus I. Petru, Rodbav (15/16 VIII 1952), Zorca Z. Nistor, Făgăraș (15/16 VIII 1952).

În mod sigur au fost și alții.

*

Între cei care au fost deținuți în Cetate s-a aflat și un făgărășan – dobrogean. Este vorba de:

Boantă A. Gheorghe, născut în 25 februarie 1907 la Rahmanu, Tulcea, fiul lui Andrei și Maria Boantă, a fost trimis cu familia în Domiciliu Obligatoriu (DO) la Făgăraș (1949). Tatăl său, Andrei, născut în 16 noiembrie 1880 la Berivooi Mari, Făgăraș, fiul lui Gheorghe și Eva, colonizat în Dobrogea, la Rahmanu, a ajuns să aibă o frumoasă avere (73 ha, 300 oi ș.a.), dar a fost expropriat prin Decretul 83/1949 și trimis

cu familia în DO la Făgăraș (martie 1949). Gheorghe Boantă a fost în repetate rânduri ridicat de Securitatea locală și închis câte 2 – 3 luni în Cetate, între 1951 – 1956. Condițiile detenției din celulele în care a fost deținut i-a afectat serios sănătatea. A fost tatăl celor doi fotbaliști făgărașeni Boantă (inf. de la Alexandra Palfi, Făgăraș, fiica celui evocat; Ionițoiu A-B, p. 295: „*Boantă Gheorghe., moșier din Tulcea, mort în 15 mai 1963, în domiciliu obligatoriu*” – *Memoria*, nr. 46/2004, p. 140).

Un sibian de origine și stabilit în Făgăraș a fost doctorul Stanciu Stroia, fost director al Spitalului, deținut între zidurile Cetății în intervalul 4 IV – 13 VI 1957 .

Stroia D. Stanciu, n. în 10 august 1904 la Cacova, Sibiu, fiul lui Dumitru și Iosefina, dom. Făgăraș, str. Nicolae Bălcescu 15 (demolată – n.n.), medic, avere 1 casă cu 4 cam. și 3,5 iug. pământ, soția casnică, 12 ha, tatăl decedat, mama plugară 1 iug. (în trecut 4 iug.), Fac. de Medicină, căs. Valeria Grama (originară din Râușor, nepoata fostului voluntar în Războiul de Independență, 1877 – 1878, Vincențiu Grama – n.n.), 1 băiat, 1 fată, grad militar: cpt./ctg. 1926, **apolitic**. Arestat în 30 IV 1951, prevenit (18 XII 1951) de PM Sibiu pt. uneltire, **a dat ajutor legionarilor .../a fost un membru al unei organizații subversive care a activat în munți**, art. 209 C. P., cond. de TM. Sibiu (12/8 I 1952) la 7 ani cor. și 750 lei amendă, anulată prin D. 544/54, pt. **favorizare crimă de uneltire**, descrierea faptului: **a dat 8000 lei ajutor unui legionar** (lotul de condamnați cu sentința 12/8 I 1952 mai cuprindea pe Barbu Ioan și Barbu Toma din Ileni, Crețu Tănase din Părău, Dobrin Ioan din Bucium, Iaru Matei din Netotu, Idomir Ștefan din Ohaba și Norel Vichente din Toderița. După propria-i mărturie, dr. Stanciu Stroia nu îi cunoscuse personal pe ceilalți membri ai respectivei „organizații subversive”). Detenția: P. Sibiu (14 VI 1951), Aiud (18 I 1952), Jilava (16 V 1952), Aiud (31 V 1955), Sibiu (26 XII 1956), Făgăraș (4 IV 1957), Aiud (13 VI 1957). În 7 X 1957, P. Aiud a raportat pt. DO (domiciliu obligatoriu). În 23 XI 1957 s-a avizat favorabil eliberarea. Elib. în 4 XII 1957, conf. D. L. 720/56 și adr. 3948/57 a Trib. Raional Aiud (FMP). Mențiunea *legionar*, după fișa Unității de Securitate 0123/E București, datată 18 I 1958, poate fi considerată ca abuzivă. Ea ar fi putut aduce o nouă arestare și condamnare în 1959, când au fost făcute mii de asemenea arestări în întreaga țară.

O altă constatare: la data de 4 IV 1957, au fost aduși la Făgăraș câteva zeci de deținuți, originari din sud – estul Transilvaniei, arestați în toamna anului 1956, în

contextul revoluției din Ungaria. Un al doilea lot era adus la Făgăraș în 25 VI 1957, între ei aflându-se și prof. univ. Onisifor Ghibu, arestat la Sibiu în decembrie 1956.

Dr. Stanciu Stroia a fost instalat, singur, în încăperea din Turnul de NV, probabil etaj I. Timp de peste 2 luni s-a aflat la câteva sute de metri distanță de casa de pe str. Nicolae Bălcescu, familia fiind izgonită după arestarea sa. După mărturia lui Han V. Victor (cu Iaru Gh. Gheorghe și Han P. Toader, din Netotu, aduși și ei la Făgăraș, în 4 IV 1957), majoritatea celor aduși de la Sibiu s-au aflat într-o cameră mai mare, în care erau ținuți cca. 70 deținuți, între care și prof. Onisifor Ghibu.

Grație devotamentului fiicei, dr. Lucia Dusleag, și al nepotului, dr. Dan Dusleag, pilduitoarea viață a celui evocat va rămâne posterității între copertile cărții Stanciu Stroia, *My Second University. Memories from Romanian Communist Prisons*, Translation, Introduction and Notes Dan L. Dușleag, iUniverse, Inc. New York Lincoln Shanghai, 2005: „*Stanciu Stroia, doctor, fost asistent universitar, se stabilește la Făgăraș. Este cunoscut de toată lumea și cunoaște pe toată lumea. Are o atitudine naționalistă, împreună cu alți intelectuali din Făgăraș. Ajută rezistența anticomunistă. Este arestat în toamna anului 1950 (?) împreună cu fiul său, elev de liceu, și condamnat. Om de o înaltă ținută morală*” (Gavrilă – Baki, pp. 232 – 233); „*În Făgăraș, un om de mare încredere al partizanilor era doctorul Stanciu Stroe. „Domn” până în ultimul detaliu al ținutei sale, ca și prin noblețea sa sufletească, acesta se trăgea – dacă îmi amintesc bine – din Rășinariii Sibiului, ca fiu de țăran. Foarte capabil în profesie – a fost mulți ani directorul spitalului din Făgăraș – dublat de o înaltă ținută intelectuală, el știa să se facă îndrăgit și de cel din urmă țăran. Adesea timpul liber și-l petrecea la câmp, mânuind coasa sau sapa, în rând cu oamenii care îi lucrau pământul „în parte”. Cu șareta sa trasă de un cal „cuminte” și „ascultător”, care la vremea aceea constituia fascinația orașului, prin faptul că știa să se întoarcă singur acasă, ținând dreapta – doctorul alerga încoace și încolo după treabă*” (Pică, p. 117).

Ferninghel E. Eduard, n. 30 iunie 1906 la Or. Stalin (Brașov – n.n.), reg. Stalin, fiul lui Eduard și Elena, dom. Făgăraș, str. Inului 28, Făgăraș, reg. Stalin, contabil Nitramonia, casă 4 cam./mic burgh. (comerciant manufacturi), bacalaureat, căs. Emilia **Baleraich** (funct. bancă), 2 băieți, 3 fete, GEG, **inima slăbită**, Făgăraș

Central (24 V 1951/matr. 320, depus de Securitatea Făgăraș, ord. 1511), ridicat de Sec. Făgăraș (18 VI 1951) (FMP).

Schmidt A. Adolf, n. în 20 nov. 1897 la Făgăraș, fiul lui Adolf și Iuliana, dom. Făgăraș, str. I. V. Stalin 44, funcț., fără avere/mic burgh. (pantofar, mic comerciant), Acad. Comercială, căs. Irina Olteanu (funcț. PTT), 1 copil, UPM, P. Raional/Central Făgăraș (10 I 52), prev. de Parch. Trib. Făgăraș, **la percheziție în 3 I 52 s-a găsit un număr de 36 monede de aur**, Or. Stalin (28 I 52), elib. în 9 II 1952 (FMP).

Schmidt I. Ghizela, n. în 9 dec. 1929 la Bocșa Montană, Oravița, fiica lui Ioan și Rozalia, dom. Făgăraș, str. Libertății 14, funcț. Făgăraș, fără avere/tâmplar, 7 clase, germană, necăs., apolitică, arestată în 8 VIII 1958, Codlea (19 VIII 1958), prev. de Reg. MAI Stalin pt. **răspândire de știri false împotriva conducătorilor RPR**, cond. de Trib. Mil. Or. Stalin (597/19 IX 1958) la 2 ani pt. **răspândire știri false**, M. Ciuc (29 XII 1958), Jilava (15 V 1959), Făgăraș (26 V 1959), M. Ciuc (14 VI 1959), elib. în 28 VIII 1958, grațiată D. 322/59 (FMP; Ionițoiu S., p. 134).

*

Alți făgărășeni, funcționari ai Siguranței și ai Serviciului Secret de Informații:

Bontea I. Grigore, n. în 16 ian. 1904 la Hălmeag, Făgăraș, fiul lui Ioan și Ana, dom. Sinaia, str. Ilie Pintilie 13, referent, portar hoteluri/ag. SSI/cap. ctg. 1926, casă Sinaia/țărani săraci, 6 clase, căs. Ghizela: 2 copii, PMR, **inapt, operat stomac**, internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 446/27 IX 1951, Ocelele Mari/matr. 7316, Cernavodă 3, majorat cu 24 luni, Decizia 597/53, Făgăraș (9 V 1954, C. 42), ridicat de U. M. 0123/0 (29 III 1955), elib. în 27 IX 1955 (FMP);

Clonța N. Eugen, n. în 30 mai 1898 la Beclean, Făgăraș, fiul lui Nicolae și Harieta, dom. Sibiu, str. Dealului 8, **pens. Diplomat**, inspector Dir. Gen. a Sig., fără avere/mic burgh. (preot, 2,5 ha), dr. în Drept, căs. Elisabeta Sântion: 1 copil, apolitic, Pitești (28 VII 1948), Târgșor (25 XII 1948), Făgăraș (1 X 1950/matr. 240), Jilava (24 X 1953), cond. de Trib. Capitalei (1940/1954) la 10 ani pt. **crimă contra clasei muncitoare**, Făgăraș (13 V 1955, K 23), grațiat D. 421/1955, **trecut la prev.**

contrarevoluționari pt. activitate intensă contra clasei muncitoare (28 XI 1955), Penit. Trib. Cluj (19 VIII 1956), Gherla (20 IX 1956), elib. în 1 X 1956 (FMP);

Coantă I. Damaschin, n. în 9 dec. 1908 la Comăna de Jos, Făgăraș, fiul lui Irimie și Floarea, dom. Buc., Aureliu 35, raion 1 Mai, intendent PTT/polițist, serg. ctg. 1930, fără avere/mijl., 4 clase, căs. Olimpia Cociș, arestat în 19 VII 1952, internat pt. 24 de luni Colonie de Muncă, Decizia 630/52, Valea Neagră/matr. 15366, majorat cu 36 luni Colonie de Muncă, Decizia 553/29 VII 1953, MSS (1 II 1953), P. Sibiu (30 III 1953), **agent anchetator a maltratat elemente muncitorești și progresiste**, Jilava, cond. de Trib. Capitalei (168/54) [lot de 23] la 15 ani MS pt. **crimă contra umanității**, **L. 207/48**, Gherla, Făgăraș (12 VI 1954, C. 23), grațiat D. 421, Jilava (16 XI 1955), Făgăraș (16 III 1956), Jilava (9 IX 1956), cond. de Trib. Mil. Reg. II Buc. (89/57) la 15 ani DG pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, 193 CP, Făgăraș (28 VIII 1957), Gherla (17 II 1960). Elib. în 29 VII 1964, D. 411 (Opis Gherla, 1960; FMP; ACNSAS, Fond D, dos. 55, vol. 17, f. 348);

Comanici N. Nicolae, n. în 16 iunie 1896 la Ventea (Veneția de Jos – n.n.) Făgăraș, fiul lui Nicolae și Eufrosina, dom. Veneția, agric./ag. sp. SSI, avere: 1 casă, 1,5 ha/3 ha, 5 vite/țărani săraci, 6 clase, căs. Elisabeta Radu, 1 fată, PNT, Făgăraș (8 X 1951/matr. 698, ord. 401200), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 526/26 VI 1952. Cernavodă 3/matr. 14469, Capu Midia (9 VII 1953), Cernavodă 3 (26 IX 1953). **Decedat la 10 III 1954 în infermeria Poarta Albă, j. 14906/54** (FMP; Bălan IV, p. 249: „*arestat în 26 VI 52 (...)*”; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 21, f. 46: „*din București*”);

Comanici N. Traian, n. în 9 sept. 1896 la Veneția de Jos, Făgăraș, fiul lui Nicolae și Elena, dom. Constanța, str. Dumbrava Roșie 74, fără ocup./com. șef/plut. ctg. 1918, fără avere/țărani săraci, 4 clase Comerț, căs. Victoria Păiș, PNP, arestat 27 VII 1948 de Sig. Pitești, în 29 XII 1948 la Târgșor, Făgăraș (5 X 1950/matr. 659), Văcărești (4 II 1953). Pe FMP Făgăraș: **Neoplasm. 6 IV 1953 decedat Văcărești Spital** (FMP);

Gherghel Gh. Gheorghe, n. 8 iunie 1881 la Toarcia, jud. Brașov, fiul lui Gheorghe și Floarea, dom. Sibiu, N. Bălcescu 3, pens./secretar chest./șef Serv. Siguranță/preot militar/cpt., ctg. 1902, avere: o casă/mijl., Teologia și Științe de Stat

și Ad-tive, căs. Paraschiva Popovici, PCR, **cardiac**, arestat în 5 VII 1951, Sibiu (22 VIII 1951/matr. 824), Făgăraș (1 IX 1951/matr. 424, ord. 15800/51, C. 23), internat pt. 60 luni Colonie de Muncă, Decizia 555/53, MSS/25 VII 50, ridicat MAI Stalin (11 IX 1954), Codlea (27 XII 1954), prev. pt. **a dus activitate contra clasei muncitoare și a mișcării revoluționare**, cond. TM Stalin (103/55) la 4 ani TG pt. 193 CP, elib. în 3 VII 1955 (FMP);

Pampu Gh. Gheorghe, n. în 4 nov. 1917 la Arpașu de Sus, Făgăraș, fiul lui Gheorghe și Maria, dom. Streza Cârțișoara, agric./dact. SSI/serg. ctg. 1939, 2 iug./țărani săraci (5/7 iug.), 7 clase, căs. Ana Dateș: 1 copil, apolitic, internat 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 446/27 IX 1951, „ev. spec.”, Cernavodă 3/matr. 7529, majorat cu 24 luni prin D. 597/53, Poarta Albă (27 IX 1953), Ocnele Mari, Făgăraș (27 V 1954), prev. de Proc. Gen. (1 VII 1954) pt. **fiind în cadrul SSI a desfășurat activitate contra clasei muncitoare**, PT Cluj (12 IX 1955), ridicat pt. cercetări MAI Cluj (31 X 1955), PT Cluj (14 XII 1955), MAI Cluj (4 II 1956). Elib. în 4 II 1956 (FMP; ACNSAS, *Fond P.*, dos. 672/1 – 4; Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj, *Fond Penitenciar. Cluj*, dos. 85/55, f. 243);

Solomon D. Iosif, n. în 7 mai 1905/1907 la Streza Cârțișoara, Făgăraș, fiul lui Dionisie și Maria, dom. Sibiu, str. **Bolter** (Voltaire – n.n.) 3, funcț./agent poliție, cl. I/SSI/lt. rez. ctg. 1927, fără avere/mijl., dr. în Drept, căs. Olimpia Damian (prof.) 3 copii, arestat în 26 IV 1952, internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 492/52, din 26 IV 1952, CTB/matr. 13982, Cernavodă 3, Jilava (16 VI 1953), Pitești (17 VIII 1953), Făgăraș (21 X 1953, C 19), PT Cluj (8 V 1954), prev. PMT Oradea-Cluj pt. **în 1923-28 a activat în scopul înăbușirii mișcării revoluționare muncitorești**, ridicat de Reg. MAI Cluj (25 V 1954), reprimat (1 VI 1954), cond. de Trib. Mil. Terit. Oradea (349/15 VII 1954) la 3 ani cor. pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, elib. în 16 VII 1954 (FMP; ACNSAS, *Fond P.*, dos. 330/1 – 3: „n. 7 mai 1905” și sentința TMT Oradea [279/30 VIII 55]; Ionițoiu S, p. 286);

Stoichiță A. Ioan, n. în 13 iulie 1896 la Porumbacu de Sus, Sibiu, fiul lui Alexandru și Elisabeta, dom. Sibiu, str. Caragiale 10, referent/subinspector poliție/slt. ctg. 1918, 2,5 ha/mijl. (4 ha), dr. în Drept, căs. Victoria Hocioagă 3 copii, PMR, **suferă cu ficatul și inima**, arestat în 25 XII 1952, Făgăraș (21 II 1953),

internat pt. 36 luni Colonie de Muncă, Decizia 553/29 VII 1953, ridicat Reg. MAI Stalin (11 IX 1954), prev. (27 XII 1954) de Parch. Mil. Stalin, Codlea (27 XII 1954), cond. de Trib. Mil. Stalin (103/55) la 10 ani TG pt. **ACCM**, Oradea (18 IV 1955), Jilava (18 VI 1955), Sibiu, Făgăraș (23 IX 1955, C. 27), ridicat Reg. MAI Stalin (24 IV 1957), Jilava, Făgăraș (30 VII 1957), elib. în 6 XII 1959, D. 441/59, grațiat (FMP; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 17, f. 350: „*Solomon Iosif, avansat subinsp. Poliție Insp. Mureș, 15 XI 1941*” (Monitorul Oficial, 269/12 XI 1941, p. 7.048); Ionițoiu S, p. 446; „*Subinspector Alba Iulia delegat cu atribuții de subinspector. la Chestura Sibiu, Tabloul de personal al Inspectoratului Regional Sibiu din 13 XII 1944*” (MO, 4/5 I 45, p. 67); la Inspectoratul Sibiu, 1945 (ANIC, F. DGP, dos. 15/45, f. 148); „*Subinspector cu competențe pe terit. jud. Sibiu, 5 IV 1946*” (MO, 96/25 IV 1946, p. 4.144); „*Solomon Iosif, inspector pol. Sibiu, 1 IX 1946*” (MO, 44/22 II 47, p. 1.343);

Taflan T. Ioan, n. în 31 august 1913 la Beclean, Făgăraș, fiul lui Tănase și Ana, dom. Buc., str. Polonă 91, raion 1 Mai, funcț. Fructexport/ag. SSI/serg. ctg. 1931, 2 iug./țărani săraci, liceu, căs. Ana **Ernes** ?, 1 copil, PMR, internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 446/27 IX 1951, Cernavodă 3/matr. 7585, majorat cu 24 luni, D. 597/53, **În luna dec. 1953 a declarat greva foamei solidarizându-se în masă sub pretextul că sunt ținuți arestați pe nedrept la UM 3**, Făgăraș (15 V 1954/C. 31, primit de la Form. 0857 C-ța), prev. (1 VII 1954) de Proc. Gen. pt. **în SSI a dus activitate contra clasei muncitoare**, ridicat de U. M. 0123/0 (25 VII 1955) (FMP).

Polițiști care au funcționat la Făgăraș:

Băbuțiu M. Gavrilă, n. în 14 mai 1901 la Sighet, fiul lui Mihai și Teodora, dom. Făgăraș, str. Vasile Roaită 13, plut. maj. miliție/serg. 2 Inf., ctg. 1923, 1,25 ha/mijl. (4 ha), 3 clase liceu, căs. Anghelina Bledea, PMR, arestat în 29 VIII 1950, PT Cluj, prev. (1 VI 1951) de Parch. Curții Cluj pt. crimă de război, Jilava, cond. de Trib. Capitalei (663/52) la 4 ani TG pt. **crimă contra umanității, a maltratată și schingiuit elemente din mișcarea ilegală muncitorească**, Făgăraș (15 X 1952), ridicat de Reg. MAI Stalin (22 XI 1953), reprimat (3 V 1954), ridicat de Reg. MAI Baia Mare (25 VII 1954), readus

(12 X 1954), Jilava (10 III 1955), Oradea (18 III 1955), Jilava (19 IV 1955), Făgăraș (15 V 1955), elib. în 8 X 1955, la exp. ped. (FMP). „B. G., registrator arhivar, mânuitor de bani și valori Pol. Făgăraș, se menține și în exercițiul 1947 – 48” (MO, 170/28 VII 1947, p. 6.640, MO, 134/12 VI 1948, p. 5.075); „B. G. (...), plut. maj. șef miliție, jud. Făgăraș, PCR 1945, propus Bir. Pol. CC PMR pt. excludere/martie 1950. **Gardian, din 1926. În 1942, avansat funcționar. Deși nu lucra la serv. Siguranței, urmărirea, aresta și maltrata comuniști/Deși a fost numai gardian, din ură și exces de zel, aresta și maltrata comuniștii și elementele progresiste. În 1945, arestat pt. activitatea sa antimuncitorească din trecut**” (ANIC, Fond CC PCR. Administrativ Politic, dos. 20/1950, I, ff. 203, 259);

Bădilă V. Ioan, n. în 24 august 1912 la Boița, Sibiu, fiul lui Vasile și Ana, dom. Boița 72, jud. Sibiu/Făgăraș, Pța Mihai Viteazu 43, șofer/serg. miliție, 76 ari/mijl., 6 clase, căs. Elena Câmpeanu: 3 copii, Penit. Făgăraș, internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 104/16 II 1952, Cernavodă 3/matr. 10865, Capu Midia (9 VII 1953), Poarta Albă (26 IX 1953), Făgăraș (30 V 1954), ridicat de Reg. MAI Stalin (15 X 1954), Codlea (25 XI 1954), predat Reg. MAI Stalin (6 I 1956), elib. în 20 III 1956 (FMP). Agent Poliția Făgăraș cu atribuții de Siguranță din 1 VIII 1947 (MO, 211/13 IX 1947, p. 8.319). „B. I. (...), plut. miliție, jud. Făgăraș, PCR 1947, propus Bir. Pol. CC PMR pt. excludere/martie 1950. **În 1941, gardian la Făgăraș. În 1942, avansat agent de Siguranță a lucrat în problema muncitorească. A recrutat informatori din rândurile muncit. În urma denunțurilor sale mai mulți muncitori au fost trimiși pe front**.” (ANIC, Fond CC PCR, Ad-tiv Pol., dos. 20/1950, I, ff. 200, 259). Victor Roșca, elev la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, arestat în 28 VI 1948, în timpul bacalaureatului, a suportat bătaile aplicate în anchetă de comisarul Bădilă, „din vechea Poliție”¹⁵.

Ionescu I. Cornel, n. în 31 iulie 1912 la Buzău, fiul lui Ion și Elena, dom. Făgăraș, str. Filimon Sârbu 4/I. V. Stalin 37, avocat/comisar, 6 ha (în trecut: 35 ha, **moștenire de la tatăl său, pe care le-a vândut în 1936**), licențiat în Drept, căs. Paula Filofteia, PCR-Făgăraș 1946, arestat 1948, Pitești, Târgșor (25 XII 1948), Făgăraș (30 IX 1950/matr. 113), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia

¹⁵ Victor Roșca, *Moara lui Kalusek – începutul represiei comuniste*, Ed. Curtea Veche, București, 2007, p. 58 și urm.

526/26 VI 1952, Cernavodă 3/matr. 14989, Capu Midia (9 VII 1953), Cernavodă 3 (26 IX 1953), ridicat de Reg. MAI Stalin (29 V 1954), Făgăraș (30 V 1954), Reg. MAI Stalin (15 X 1954), Codlea (25 XI 1954), prev. de Parch. Mil. Teritorial Stalin pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, predat Reg. MAI Stalin pt. cercetări (6 I 1956), reprimat Făgăraș (5 III 1956), Penit. Trib. Cluj (22 VI 1956), cond. la 8 ani (Cluj), **ped. fiind expirată prin computare**, elib. în 25 VII 1956 (FMP; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 21, f. 38). Comisar Poliția Sighișoara, transferat la Poliția Făgăraș în 20 XI 1941 (MO, 283/28 XI 1941, p. 7.417). Comisar la Poliția Făgăraș, a fost transferat la conducerea Detașamentului Strehaia, la 1 II 1945 (MO, 30/7 II 1945, p. 824). „*Ionescu Cornel, comisar, în 28 IV 1945 îndepărtat din serviciu fără nicio indemnitate, cf. L. 217/45*” (MO, 110/18 V 1945, p. 4.050);

Lascu S. Ioan, n. 12 sept. 1906 la Sibiu, fiul lui Samoilă și Maria, dom. Sibiu, str. Kogălniceanu/Făgăraș str. Cimitirului 15, comisar ajutor/ctg. 1928, fără avere/muncit., 3 clase Comerț, căs. Paraschiva/Emilia, PCR, PSD. Arestat 1948, P. Pitești (28 VII 1948), Târgșor (25 XII 1948), Făgăraș (3 X 1950/matr. 414), Saligny (20 IV 1951/matr. 5126), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 194/50, majorat cu 24 luni, Decizia 529/53, P. Giurgiu (1952), Pitești (13 III 1954), Făgăraș (9 VI 1954), Penit. Trib. Cluj (25 XI 1954), prev. (25 XI 1954) de Parch. Mil. Terit. Stalin pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, cond. la 8 ani, elib. în 26 VII 1956, **ped. fiind expirată, elib. prin computarea prevenției** (FMP). Comisar ajutor în 23 VI 1945, i se acorda o gradație, din 10 XII 1944, cu plata din 1 IV 1945 (MO, 151/7 VII 1945, p. 5.738). „*Lascu Ioan., comisar aj. la Inspectoratul Regional Constanța, transferat la cerere la Poliția Făgăraș, din 12 VII 1945*” (MO, 164/23 VII 1945, p. 6.262);

Sireteanu M. Ilie, n. în 16 iunie 1907 la Dorohoi, fiul lui Marin și Maria, dom. Orașul Stalin, str. **Ene Barbouse** 10, tehnician/agent poliție/serg. ctg. 1929, fără avere/mic burgh. (plut. maj.), 4 clase liceu, divorțat Eugenia Popovici, 1 fată, PCR până 1949, arestat în 4 XII 1952 ?, cond. de Trib. Mil. Terit. Iași (32/55) la 5 ani, **fiind agent poliție a dus activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare**, Făgăraș (4 XII 1954), Suceava (21 II 1955), Jilava (7 V

1955), Făgăraș (13 V 1955), elib. în 5 X 1955, grațiat D. 421 (FMP). Fost agent, rechemat la Poliția Făgăraș în 15 XI 1945 (MO, 273/28 XI 1945, p. 10.360). Agent principal la Poliția Făgăraș în 31 III 1947 (MO, 93/25 IV 1947, p. 3.231). Comisar ajutor la Poliția Făgăraș, cu atribuții de Siguranță, în 1 VIII 47 (MO, 211/13 IX 1947, p. 8.319). Comisar ajutor la Serviciul Judiciar/Siguranță Făgăraș, cu competență pe teritoriul județului Făgăraș, din 1 XII 1947 (MO, 286/10 XII 1947, p. 10.926). A fost trecut la Comisariatul Ucea, Biroul de Siguranță, cu 15 I 1948 (MO, 25/31 I 1948, p. 777). „*Sireteanu Ilie, comisar ajutor, Biroul Siguranță al Comisariatului Arpașu de Jos, demisionat în 1 IV 1948*” (MO, 104/7 V 1948, p. 4.144). „*Sireteanu Ilie, comisar la Poliția din Dorohoi, stabilit în Făgăraș după război, a lucrat la Siguranță, serviciul Controlul Străinilor. A demisionat din poliție în 1 IV 1948. S-a mutat în Brașov, în Șchei, arestat și închis la Făgăraș, grațiat în 1955*” (inf. de la dl. Octav Bjoza, Brașov; vezi și Ionițoiu S, p. 247).

Alți doi foști polițiști, originari din Basarabia și ajunși la Făgăraș în urma evacuării autorităților românești din fața ofensivei sovietice din primăvara anului 1944, după câțiva ani de serviciu pentru noul regim politic aveau să „plătească” și ei cu închisoarea activitatea lor din anii războiului:

Tatarnischi H. Boris, n. în 27 nov. 1917 la Ismail, URSS, fiul lui Hrisant/Hristache și Marta, dom. Făgăraș, I. V. Stalin 23, funcț. Panificație/lt. maj. miliție/com. șef, fără avere/mic burgheză (comerciant), bacalaureat, căs. Ana Bagrova, 1 copil, PMR, sănătos, Făgăraș (28 II 1951/matr. 73), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 526/26 VI 1952, Cernavodă 3/matr. 14728, Poarta Albă (18 VI 1954), Jilava (30 XI 1954), Baia Mare (1 XII 1954), Satu Mare (13 V 1955), Oradea (12 VII 1955), Codlea (18 X 1955), prev. de Proc. Gen. (4 XII 1955) pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, elib. în 13 I 1956 (FMP; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 21, f. 44). Acuzator public Alex. Drăghici semna cererea de aducere la Cabinetul 3 a comisarului aj. Tatarnischi Boris (Panciu – Făgăraș), la 8 III 1945 (ANIC, *Fond DGP*, dos. 15/1945, f. 87). „*Tatarnișchi Boris*”, comisar aj. la Făgăraș, era înaintat Curtii pentru crime de război la 9 III 1945 (ANIC, *Fond DGP*, dos. 16/1945, f. 152). La începutul anului 1947 era delegat secretar al Poliției Făgăraș (MO, 3/3 I 1947, p. 30). Delegat cu conducerea Poliției Făgăraș la 1 VI

1948 (MO, 133/11 VI 1948, p. 5.033). „*Tatarnischi Boris, n. în 1917 la Ismail (URSS), lt. miliție, jud. Făgăraș, PCR 1945, propus Bir. Pol. CC PMR pt. excludere/martie 1950. În 1940, fugit de regimul sovietic s-a angajat comisar ajutor la Panciu. După izbucnirea războiului contra Uniunii Sovietice, trimis de DGP la Odessa, comisar ajutor la Circ. I Poliție conducând Biroul de evidență a comuniștilor. În 1944, fugit de la Odessa la Făgăraș*” (ANIC, Fond CC PCR, Activ Pol., dos. 20/950, vol. I, f. 200);

Tărniceru Z. Dumitru, n. în 1 oct. 1902 la Ibănești, Botoșani, fiul lui Zamfir și Areta, dom. Botoșani, str. Grăniceri 5/Ibănești, gardian, fără avere/mijl., 4 clase, căs. Iulia Nicolae, 4 copii, arestat în 21 II 1949, Jilava, cond. de Curtea Buc. (1358/49) la 5 ani TG pt. crimă de război, **fiind gardian la poliția Dorohoi a maltratată și schingiuit mai mulți evrei care erau arestați/tratamente neomenoase la Iași în închis. Vaslui în 1938**, Saligny, Valea Neagră (16 VII 1950), Jilava (14 XI 1951), Făgăraș (24 XI 1951, C. 28), internat pt. 12 luni Unitate de Muncă, Decizia 669/53, Ploiești (27 VI 1954), Tg. Ocna-spital (3 VII 1954), elib. în 19 VIII 1955 (FMP; ACNSAS, Fond D, dos. 8.750, f. 82). Rechemat gardian la Poliția Făgăraș în 15 IX 1946 (MO, 210/11 IX 1946, p. 9.953). Mutat ca gardian la Poliția Botoșani, cu 1 IV 1948 (MO, 104/7 V 1948, p. 4.138), apoi mutat la Poliția Tulcea, la 15 IV 1948 (MO, 107/11 V 1948, p. 4.242). Vezi și Ionițoiu, Ș - Z, p. 140.

Polițiști/S.S.I. – iști domiciliați în Făgăraș aflați în detenție în Cetate:

Boerescu Șt. Mircea, n. în 8 sept. 1914 la Radovanu, Ilfov, fiul lui Ștefan și Maria, dom. Făgăraș, Colonia Nitramonia, **ing. chimic/ag.** SSI/slt. ctg. 1936, fără avere/mic burgh. (funcț.), Politehnica, necăs., PMR, Făgăraș (8 X 1951/matr. 684, DGSP, ord. 401200), internat pt. 24 luni Colonie de Muncă, Decizia 526/26 VI 1952, Cernavodă 3/matr. 14458, Capu Midia, Cernavodă 3 (26 IX 1953), Făgăraș (9 V 1954), ridicat U. M. 0123/H (29 III 1955) (FMP; ACNSAS, Fond D, dos. 55, vol. 21, f. 46). „*Boerescu Mircea, n. în 8 sept. 1914/1916 (...), domiciliat București, str. Cerceluș 23, șef echipă SSI, referent Gr. II-a Econ., feb. 1940 - aug. 1941, Bir. G, 1941 - 42. În Evid. Sec. -3 XI 56/311*” (ACNSAS, Fond D, dos. 8.860/2, ff. 90, 137, 270. „*Aparat represiv burghez*”, 1956);

Botez I. Mina, n. 3 feb. 1915 la Tecuci, fiul lui Ioan și Velica, dom. Făgăraș, Pța Mihai Viteazul 11/str. Grivița Roșie 3, notar comunal/ag. poliție, serg. 1 Vânători Buc./ctg. 1937, fără avere/muncit. (cizmar, atelier), 5 clase liceu, căs. Elena Crăciun, PCR-1947, arestat în 27 VII 1948, Pitești, Târgșor (29 XII 1948), Făgăraș (30 IX 1950/matr. 152), predat UM 3 Saligny/matr. 5003 (11 IV 1951), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 194/50, majorat cu 24 luni, D. 529/53, Tg. Ocna, elib. în 4 VI 1954, adr. DSS, Văcărești (11 VI 1954, **venit de la D. Reg. Buc. după ce mai întâi a fost liberat**), Văcărești (3 I 1955), prevenit de Parch. Mil. Terit. Buc. pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, elib. în 8 VIII 1955 (FMP). „*Botez Mina, agent la Biroul II Siguranță, 1941 – 1944*” (ACNSAS, *Fond D*, dos. 8.860/2, f. 69. „*Aparat represiv burghez*”). Agent III la Prefectura Poliției Capitalei, Comisariatul 22, de unde își dă demisia la 1 IX 45 (MO, 208/13 IX 1945, p. 8.001);

Bulborea Gh. Andrei, n. în 22 ian. 1911 la Felmer, Făgăraș, reg. Stalin, fiul lui Gheorghe și Elisabeta, dom. Buc., str. Turtucaia 30/51, mecanic/SSI, șef garaj, 10 ari, 1 taxi/țărani săraci, 4 clase, căs. Istina Voica, 1 copil, **reumatism și inimă**, internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 446/51, Cernavodă 3/matr. 7427, majorat cu 24 luni, Decizia 597/53, Făgăraș (9 V 1954, C. 17), prev. (1 VII 1954) de Proc. Gen., pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, Jilava, ridicat de UM 0123/Buc. (3 IV 1956) (FMP; vezi și Ionițoiu A – B, p. 292, Roske A – C, p. 387). „*B. Gh. A./A. Borhot, în Tabel Pers. civil buget, SSI, 14 III 45: poz. 440, mec. diurnist/15 IX 41, șofer sp. cl. III/1 I 44, mec. sp./1 VI 44*” (ANIC, *Fond PCM-SSI*, dos. 4/1945, f. 35). „*A. B., mec., Garaj, „Ord. de Bătae” a Serv. Inf./Min. Răzb., 14 III 45; Mec., Garaj, Serv. Auto, „Ord. de Bătae”, SSI/PCM, 20 V 45*” (*Ibidem*, ff. 77, 217). „*B. A., mec. Bir. Auto SSI, 1940-42, Secția XI Auto, 1942-44. Evid. 329*” (ACNSAS, *Fond D*, dos. 8.860/2, ff. 153, 259, 273, 275. „*Aparat represiv burghez*”, 1956);

Dumitrescu Gh. Ioan, n. în 18 feb. 1908 la Băbeni, Rm. Sărat, fiul lui Gheorghe și Ioana, dom. Băbeni, munc. agr./com. Prefectura Poliției Capitalei, slt. ctg. 1930, avere: 3 pog./țărani săraci, bacalaureat, căs. Claudia **Zabuchencea**, PMR, Jilava (11 VI 1950), Târgșor, Făgăraș (5 X 1950/matr. 643), internat pt. 24 luni Unitate de Muncă, Decizia 526/26 VI 52, **a făcut parte din vechea poliție**,

Cernavodă 3/matr. 14904, Făgăraș (20 VI 1954, C. 26), prevenit de Proc. Gen. (6 V 55) pt. ACCM, predat pt. cercetări la Reg. MAI Timișoara (25 V 1955), reprimat (19 VII 1955), Jilava, P. Timișoara, cond. Trib. Mil. Terit. Timiș. (17/56) la 15 ani DG pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, Jilava (19 IV 1956), Făgăraș (22 IV 1956), Gherla (15 II 1960), elib. în 23 VI 1964, D. 310 [Opis Gherla, 1960 și 1962] (FMP; ACNSAS, *Fond D 000055*, vol. 51/II, f. 23). Biletul de eliberare nr. 3368/1964, emis de Form. 0606 Gherla, înscrisa la rubrica „*Ocupația*” – agricultor, și că „*A fost depus ca cond. de la 11 VI 50 până la 23 VI 64, de către TM T-șoara cu mandatul nr. 38/56 emis de TMT Timișoara sentința nr. 17/56 pt. faptul de AICCM*”. A fost pus în libertate „*prin grațierea restului de ped[eapsă] de către Consiliul de Stat cf. D. 310/16 VI 64*”. „Agricultorul” Ioan Dumitrescu, cu domiciliul avut la arestare în Băbeni, Râmnicu Sărat, era de fapt fost ofițer de poliție. S-a stabilit după eliberare în Făgăraș, unde a decedat (Registrul evidență AFDPR Făgăraș și informații de la dnii Ioan Bălan și Nicolae Gheară, Făgăraș);

Enescu N. Ioan, n. în 12 aug. 1896 la Iași, fiul lui Niculae și Maria, dom. Făgăraș, P-ța Mihai Viteazu 11, agric./comisar, serg. ctg. 1918, fără avere, 5 clase Școală de Agric., căs. Irina Cărbunaru 6 copii, **Aortită și reumatism**, arestat de Sec. Sibiu în iulie 1948, P. Pitești (28 VII 1948), Târgșor (25 XII 1948), Făgăraș (2 X 1950/matr. 326), intenat pt. 24 luni Colonie de Muncă, Decizia 526/26 VI 1952, UM 2 Cernavodă (29 VI 1952) (FMP; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 21, f. 37). Comisar la Comisariatul Slănic Moldova, în comprimare, pus în retragere pe caz de boală și pentru pensionare la 28 II 1946 (MO, 68/21 III 1946, p. 2.566). „*Enescu Ioan, n. în 12 aug. 1896, muncitor la Iași, arestat în 26 VI 52. A murit în lagărul de la Cernavodă, la 15 oct. 1952 din cauza muncii forțate*” (Bălan III, p. 235; vezi și Ionițoiu D – E, p. 220). La domiciliul menționat nu am mai aflat nici o informație despre comisarul Enescu sau urmași ai acestuia.

Lungoci N. Nicolae, n. în 11 dec. 1908 la Cergău-Lupu, Mediaș, fiul lui Nicolae și Carolina, dom. Bărcut, Brașov, plugar/polițist, 8 iug./5 ha/mijl., 2 clase liceu, căs. Vasilica Anastasiu, Fr. Plug., **sănătos**. Arestat în 11 X 1948, Văcărești, Pitești, Târgșor (25 XII 1948), Făgăraș (3 X 1950/matr. 402), P. Sibiu (10 II 1954), prev. (10 II 1954) de Proc. Gen. pt. **Crimă contra umanității/a aplicat tratamente**

neomenoase elementelor comuniste, Grup Anchete Sibiu (23 VI 1954, ord. 00476748/54), reprimat (7 VII 1954), cond. Trib. Mil. Reg. III Cluj (1036/54) la 25 ani MS pt. **CCU, L. 207/48**, Galați (30 III 1955), Jilava (21 VI 1955), ped. grațiată în întregime, D. 421/1955, Trib. Suprem desființează sentința 1036/54, menținut în arest, Făgăraș (23 I 1956), prev. pt. **AICCM**, Jilava (25 VI 1956), U. M. 0123/H, Jilava (12 X 1957), cond. Trib. Mil. Reg. II Buc. (85/57) la 18 ani DG pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, Făgăraș (14 II 1958), Gherla (17 II 1960). Elib. în 16 IV 1964, D. 176, ac. dom. (Opis Gherla, 1962) (FMP). „*Lungoci Nicolae, detectiv PPC, 1939*” (ANIC, *Fond DGP*, inv. 2.350, dos. 10/1921, vol. I, f. 123). „*Lungoci Nicolae, detectiv Gr. I Anticomunistă condusă de Ion Taflaru, 1940 – 1944*” (ACNSAS, *Fond I 260698*, f. 6). Lungoci Nicolae, detectiv DGP, participa la confiscarea unei arhive a CC al PCR în 15 XII 1943. Procesul verbal întocmit atunci era prezentat conducerii PMR, în 27 I 1951. Detectiv în februarie – martie, fusese disponibilizat, apoi reintegrat în PPC, la 1 IV 1945 (MO, 94/24 IV 1945, p. 3.382). „*Lungoci Nicolae, agent PPC, îndepărtat*” (MO, 97/30 IV 1947, p. 3.380). „*Lungoci N. Nicolae (...), dom. Bărcut, Brașov/Buc., Pța Amzei 15/flotant, agent Gr. II-a, ag. Brig. Spec., Corp Detectivi, Secția 4 -a (Partide și grupări de stânga), 1929 – 1944, provenit de la DGP. Evid. 30 Dec* (raion 30 Decembrie – n.n.)” (ACNSAS, *Fond D*, dos. 8.860/2, f. 73, dos. 8.860/3, ff. 46, 57, 72. „*Aparat represiv burghez*”);

Patrichi I. Vasile, n. în 28 nov. 1901 la Smulți, Galați, fiul lui Ioan și Safta, dom. Făgăraș, str. Mihai Viteazu 49, magaziner, mr. ctg. 1923/comisar, fără avere (3 ha)/mic burgh. (atelier lemnărie), Liceu Militar, căs. Valentina Popescu/Penescu, 1 copil, PSD, arestat în 7 VI 1950, Jilava (19 XI 1950/matr. 5670, DGSS, ordin 146043), Pitești, prevenit de Parch. Curții Buc. (12 II 1951) pt. **crimă contra umanității/făcând parte din Centrul B Informații a maltratat și împușcat cetățeni sovietici, prizonieri, partizani și parașutiști**, L. 207/48, cond. de Trib. Suprem (1846/53) la 10 ani DG, ridicat de U. M. 0123/0 (11 II 1953), Jilava, Pitești (18 VIII 1953), Jilava (19 XI 1953), Pitești (9 V 1954), ridicat de U. M. 0123/0 (11 II 1955), Făgăraș (28 III 1955, K 24), grațiat cf. D. 421/55, prevenit de Proc. Gen (30 X 1955 pt. **activitate contra clasei muncitoare**, Jilava (6 IX 1956), cond. de Trib. Mil. Buc. (76/1957) la 8 ani DG pt. **în timpul anchetei pe care o făcea fiind**

SSI în M.St.M. Secția II-a a exploatat prin bătaie comuniști, elib. în 4 VI 1958 (FMP). În martie 1944, Patrichi Vasile solicita o intervenție la Marele Stat Major pentru „*una foaie de drum, pentru un vagon*”, necesar evacuării familiei sale de la Galați la Făgăraș. În mai 1944, era încadrat în Biroul Statistic Militar Focșani (fost Chișinău) (Pavel Moraru, *Informații militare pe frontul de est*, Ed. Militară, București, 2005, p. 215, 217, 232 ș. a.). Patrichi V. era maior de infanterie în rezervă la data de 12 IV 1945 (MO, 87/14 IV 1945, p. 3.067). „*Patrichi Vasile (...), fost la Centrul „B” Chișinău, Secția II MStM*” (ACNSAS, *Fond D*, dos. 8.860/3, ff. 125, 128, 160, 298v. „*Aparat represiv burghez*”, 1953). „*Patrichi Vasile, mr. colab. Centru „B” Chișinău, Secția II -a MStM, 1933*” (*Ibidem*, f. 175, 1951). Apare într-un „*Tabel cu elemente care au lucrat în centrele informative MStM împotriva Uniunii Sovietice*”, din 6 IX 1956, „*evid. Făgăraș*” (*Ibidem*, f. 180);

Rădulescu A. Albert, n. în 1 ian. 1912 la Curtea de Argeș, fiul lui August și Maria, dom. Porumbacu de Jos, Sibiu, referent Sf. Popular/com. șef/serg. maj. 1 Obuziere, ctg. 1934, fără avere/muncit., Fac. Drept, căs. Paraschiva Bratu, 1 copil, apolitic, arestat în 25 IV 1952, P. Făgăraș (24 VI 1952, DGSS Buc., ord. 53466), în 27 VIII 1953 trecut în Colonie de Muncă, Decizia 553/29 VII 1953 pt. 36 luni, ridicat MSS (12 IX 1953), Jilava (19 IX 1953), ridicat Reg. Buc. (18 VI 1954), Jilava, ridicat MAI Buc. (31 VIII 1954) (FMP; ACNSAS, *Fond D*, dos. 55, vol. 17, f. 350). „*Comprimat la 1 III 1945*” și demisionat în iulie 1945, pe „*motive de sănătate*” (MO, 31 VII 1945, p. 6.539). Comisar șef Serviciul Siguranței PPC, „*îndepărtat fără nici o indemnizație*”, conform Legii 217/45, în 30 VI 1945 (MO, 183/14 VIII 1945, p. 7.153).

*

Un caz aparte este reprezentat de un fost chestor de poliție, fost în activitate pe la Rm. Vâlcea, Lugoj, Timișoara, ajuns ca arestat în Cetatea Făgărașului, oraș în care fiul său devenise o recunoscută personalitate:

Popescu V. Nicolae, n. în 9 iulie 1889 la Sâmburești, Olt, fiul lui Vasile și Ioana, dom. Buc., str. Cezar Boliac 55/dom. Rm. Vâlcea, str. Negoiescu 20, pens./șef de poliție, fără avere (soția casă 4 cam. Vâlcea)/chiaburi (10 ha, la 7 copii), Științe Ad-tive (1911), încadrat în Poliție (1914), Bir. Judiciar Rm. Vâlcea (1914-1919),

com. șef circumscripție (1919-1920), Tn. Severin, Rm. Vâlcea, Cluj, Odorhei (1920-1923), șef serv. Sig. Petroșani (1923-1928), DGP (1929), Rm. Vâlcea (1929-1937), chestor Lugoj (1937-1945, pens.). Căsătorit cu Florica Jinga 2 copii, **miocardită**. Arestat în 27 X 1948, Pitești (16 XI 1948), Târgșor (24 XII 1948), Făgăraș (2 X 1950/matr. 312), ridicat de Reg. MAI Timișoara **cu adr. 65816, 65164 și 62315/54** (5 V 1954), Penit. Timișoara (15 V 1954), cond. de Trib. Mil. Terit. Timișoara (528/7 VIII 1954) la 12 ani TG și confiscarea averii pt. **activitate intensă contra clasei muncitoare**, art. 193 CP, redus ped. la recurs judecat de Trib. Mil. pt. Unit. MAI, președinte gen. Alex. Petrescu, (16 X 1954) la 6 ani TG, ridicat MAI Timișoara (2 XI 1954), P. Timișoara (6 XI 1954), elib. în 7 XI 1954, adr. a Trib. Mil. pt. Unit. MAI Buc. (FMP). Șef de poliție cu o gradație la Poliția Lugoj (MO, 140/19 VI 1942, p. 5.056), iar în toamna anului 1944 „șeful de poliție Popescu Nicolae” de la Lugoj era transferat la Inspectoratul Timișoara, „cu atribuții de subinspector” (MO, 7 XI 1944, p. 7.215). Din poziția de șef al Poliției Insp. Regional Timișoara, a fost transferat din nou la Poliția Lugoj, începând cu 1 XII 1944 (MO, 283/6 XII 1944, p. 7.944; vezi și ACNSAS, *Fond D*, dos. 10.316, f. 157). În martie 1945, ca „șef de poliție”, numele lui era pe lista celor disponibilizați (*România liberă*, nr. 194/17 III 1945, p. 5).

Buna stare materială a familiei i-a permis absolventului Facultății de Drept din București să facă și un stagiul de specializare la Heidelberg. Intrat în Poliție, N. Popescu a fost comisar la Cernăuți, Petroșani – 1929 - 1930 –, Tulcea și, din 1935, șef la Poliția Râmnicu – Vâlcea. Căsătorit cu Lory Fărtășescu din Fărtășești, jud. Vâlcea, a avut trei copii: Dolly, Cristian și Traian Ulpui. În timpul războiului a fost chestor la Lugoj. Epurat în 1945, a fost arestat în iulie 1948. După epurare a stat în câteva rânduri ascuns la cuscruul său Spirea Tomescu din Cocargeaua, dar și el avea să cunoască detenția. Spirea Tomescu și fratele său Ion, declarați chiaburi, au fost duși la Canal. Chestorul N. Popescu a trecut succesiv pe la Pitești, Târgșor și, din toamna anului 1950, la Penitenciarul Făgăraș.

Personalitate excepțională a Făgărașului acelor ani, înaltă competență profesională și un cu totul aparte spirit organizatoric, ing. Traian Popescu, supranumit „Leul”, a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-și salva tatăl. Prin anii 1953 – 1954 a

reușit să pună la cale scoaterea din închisoare, pentru o noapte, a chestorului bunic, care a putut astfel să își vadă nepoții. Urmare a prestigiului personal și a întinselor relații pe care ing. Traian Popescu le avea a reușit să obțină o audiență la Gheorghiu – Dej, după care a urmat eliberarea, în 1954, a fostului chestor de poliție din Rm. – Vâlcea. Au mijlocit audiența și eliberarea finul fostului chestor, patriarhul Iustinian Marina și fostul combatant comunist din Spania, ministru al Industriei Chimice, Mihail Florescu (informații de la dna ing. Liana Popescu, arh. Radu Popescu și ing. Sorin Popescu din București, nora și nepoții chestorului evocat).

*

În primăvara anului 1960, închisoarea din Cetate a fost desființată. Între ultimii deținuți s-a aflat și **Călin Paraschiva**, condamnată de Tribunalul Făgăraș la 3 luni închisoare. Reproducem mărturia fiicei, ing. Mariana Ciocan:

„Din documentele referitoare la detenția mamei mele, Paraschiva Călin, în închisoarea din Cetatea Făgărașului, nu am decât Sentința Penală din 28 ianuarie 1960 și Sentința Penală din 22 iulie 1968, dată la cererea de reabilitare înaintată de mama mea. Din aceste acte nu reiese cât de cumplită a fost acțiunea de arestare și motivul real, astfel că voi da câteva informații care cred că vor servi. În ziua de 22 decembrie 1959, câțiva indivizi, probabil milițieni, au mers la domiciliul părinților mei din satul Șercăița. Au găsit acasă doar pe fratele meu, în vârstă de 11 ani și pe mine, care aveam un an și 6 luni. Mama era plecată în satul vecin la o rudă croitoreasă, la care ne făcea, dintr-un pardesiu vechi de-al ei, pantalonași care urmau să fie daruri de Crăciun. Tata era salariat la Ferma de Stat din Șercaia ca tehnician veterinar și era la ora aceea la serviciu. Nu aveam bunici, erau toți decedați. Fratele meu s-a speriat și la început nu a vrut să spună unde este mama. Pentru aceasta a fost bătut cu bestialitate cu picioare în fund, izbindu-se de pereți. Când a sosit mama, au percheziționat toată casa, confiscând multe bunuri și luând-o și pe mama. Rămăsesem singuri doi copii. Vecinii nu aveau curajul să ne deschidă poarta. Era o iarnă foarte geroasă și cu multă zăpadă. Tata nu putea să vină în fiecare seară acasă. Serviciul lui era de așa natură că la mijlocul zilei era liber și mergea pe jos în Făgăraș, la porțile Cetății, încercând să vorbească cu mama. O vecină ne aducea mâncare și ne-o lăsa în sufertaș la poartă. De multe ori fratele

meu o găsea înghețată. În fiecare seară, fratele meu mă lua în brațe și mergea în centrul satului să aștepte cursa de autobuz de la Făgăraș, sperând că va veni mama. Secretar de partid era un tânăr care era nepotul surorii mamei mele (din partea soțului ei) și acesta îi spunea fratelui meu să nu mai aștepte cursa, că mama se va întoarce peste 10 ani. Dumnezeu ne-a purtat de grijă și am trecut peste momentele acelea. Am încercat să deslușesc motivul arestării mamei mele. Mama nu făcuse politică, deci altul era motivul. Mama are o soră, care din 1947 trăiește în Elveția. Raveca Dogariu și soțul ei Ioan Dogariu, au făcut parte din personalul de serviciu al familiei Șerban Voinea. Domnul Voinea, membru al PSD, a fost numit de guvernul dr. P. Groza ca ambasador la Berna, Elveția. Pentru că mătușa mea vorbea destul de bine franceza (o învățase la Școala de Arte și Meserii de la Șinca Veche), Domnul Voinea i-a cerut să-l însoțească în Elveția. Soțul mătușii mele făcuse parte din Mișcarea Legionară (nu cred să fi fost vreun lider) și refuzase să treacă la comuniști, așa că se temea acum de represalii, încât propunerea lui Voinea picase grozav de bine. După un drum cu trenul, cu multe obstacole și pericole, au ajuns la Berna. După doi ani, când Voinea a fost chemat în țară, a refuzat să se întoarcă și a plecat la Paris sub un alt nume. Tot personalul de serviciu a plecat în Canada, mai puțin rudele mele. Mătușa mea și-a găsit repede un alt serviciu, la familia ambasadorului Indiei la Berna. Această familie a îndrăgit-o grozav pe mătușa mea (care o învăța pe Doamna ministru franceza și Doamna pe mătușa mea, engleza). În 1952, a murit Domnul ministru al Indiei și Doamna a trebuit să se întoarcă în India. Dorea mult să ia cu ea și familia Dogariu, dar mătușa nu a vrut să plece din Elveția, unde considera că se poate descurca mai bine. Doamna ministru nu a plecat până nu a găsit o familie la care să lucreze rudele mele. Așa au ajuns la o importantă familie din Elveția și s-au mutat la Zürich, iar soțul ei a fost angajat la uzina a cărui director era Domnul la care se angajase mătușa mea. Mamei mele i s-a cerut să roage pe sora ei ca familia Dogariu să se întoarcă în țară, dar ea nu a făcut niciodată acest lucru. Tatăl meu, care a murit în 1985, era convins că acesta a fost motivul real al arestării mamei mele (...)” (ing. Mariana Ciocan, Făgăraș, 2007).

*

Încheiem acest capitol din istoria temniței din Cetate cu *Un cântec de pe vremea boierilor, pe care îl cântau cei arestați în Cetatea Făgărașului*, din care reținem versurile:

*Cetățuie ziduri vechi,
Mulți ai îngropat pe veci,
Acuma vrei să mor și eu,
Nu-ți ajute Dumnezeu.
Foaie verde lemn de iască
Trăsnetul să te lovească,
Să-ți zdrobească porțile.
Foaie verde foi uscate,
Că plecăm în libertate
Și iar verde foi de vie
Că plecăm în Veneție.*

Consemnarea acestor imprecății o aflăm în *Monografia satului Veneția de Jos*, 1981, realizată de avocatul **Comanici Gh. Octavian**. Din Fișa Matricolă Penală, aflăm informații despre autorul acestei monografii: **Comanici Gh. Octavian**, n. în 17 ianuarie 1894 la Veneția de Jos, Făgăraș, fiul lui Gheorghe și Elisabeta, dom. Or. Stalin (Brașov – n.n.), lucrător necalificat/avocat, 13 ha/origine: mijlocași, dr. în Drept, căs., PNC Goga, arestat în 15/16 VIII 1952, internat pt. 60 de luni Colonie de Muncă, PV 9/52, Capu Midia, Onești (27 VIII 1953), elib. în 5 V 1954.